

הרב ד"ר צבי הרכבי

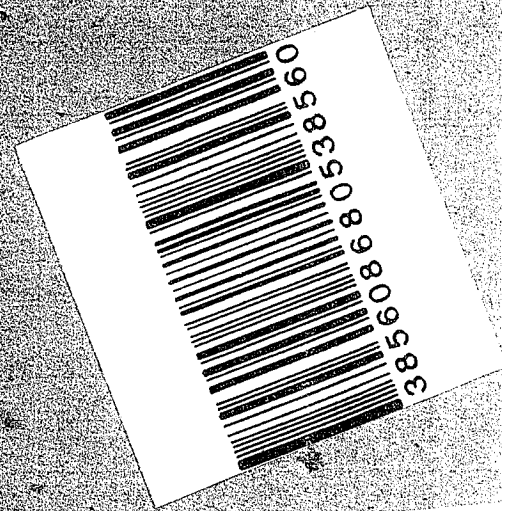
אפולוגטיקה - אפסודוס

תגובה - תשובה

בעניין ישרו ב"מילי צדק" לע"ל גבס

מהדורה שניה מתוקנת

ירושלים השלמה, הוצאת הספרים הארץ ישראלית, התשל"ט

הספרייה הלאומית
S 79 A 1984
1908-1979
ד-אבסודוס
C. 1
1214908-10

לאחר מאמץ סרק ל"דרוש" את "מעגלי צדק" לעגנון כסיפור אנטי-נוצרי (א. ביק ב"על המשמר" בתשכ"ט), שהפרכתיו לאלתר (שם, א' דר"ח אדר א' תשכ"ט), באה אחת אראלה אברמסון ב"אפולוגטיקה" אווילית חדשה בנידון באריכות (ב"ירושלים" ה-ו). היא מצטטת אותי למקוטעין (מ"על המשמר", סיון תש"ך ועוד), בלא להזכירני בשמי... לעיכוב הגאולה [כשם שאינה מזכירה בשם הביבליאוגראף התלמודי, שהמציא לה כ-30 מקורות: מתלמוד בבלי, מדרשים, פסיקתא, הר"ן, השל"ה...].

ושתי "הנחות" מניחה כותבת זו:

(א) "מעגלי צדק" נכתב כתגובה על קריעת עבר-הירדן, ב-1921, ע"י ממשלת המנדט מארץ-ישראל; ביטוי לאכזבה מהבטחות הגויים-הנוצרים שניתנו ע"י הצהרת בלפור. (ב) "אותו האיש" שבסיפור - בחציו - ישר, ובחציו - ...מלאך - אליהו הנביא.

והנה כל ימיו של עגנון לא הוא ולא מפרשיו [ראה ביבליאוגרפיות של בנד, ארנון ודוד] לא העלו אלגוריה כזאת לסיפור הנידון. רק אחרי מות הסופר, העלה שמואל וויינגרטן באכסניה שולית ["מצפה" בירושלים] רעיון זה, ותו לא. ואין זה פשיטא. דב סדן-שטוק, חיים גרינברג המנוח, ר' חיים ליברמן ז"ל מן ה"פארווערסט", הרב ד"ר יצחק הרצוג ז

[הוא ביקשני לכתוב לעגנון בשמו לחזור מן הסיפור ולגנוזו. בארכיון עגנון תמצא בודאי גלוייתי זו, כשם שנמצאם שאר מכתביו אליו וממנו אליהם "גנזים" וכך גם אני [בערכי תירגום ספרו של ח. ליברמן "נצרותו של שלום אש" מידיש ואנגלית לעברית, נתקלתי בהזכרת עגנון בין הסופרים הנזקקים לישו לחיוב. שאלתי את עגנון, למה הכוונה והשיבני - "מעגלי צדק" ראינו ב"מעגלי צדק", כלשון סדן, "מזמוט עם אותו האיש" [הכותבת התעלמה ממאמרו של סדן, שהופיע ב"מוסף דבר" ב-1936, שבו מופיעה פיסקה זו. ומאז לא חזר סדן מקביעתו]. אגב, הכותבת מגבילה פירסומי בנידון, בשעה שהם נפרסים על כ-20 פריטים.

וכן, אלגוריה לאכזבה בהצהרת-בלפור עם

קריעת עבר-הירדן - לאו דווקא. מזמוט עם אותו האיש - קביעה חוזרת עשרות בשנים, ללא כל תגובה שוללת!

סתם אותו האיש הוא ישר במקורותינו

ובספרותנו [וכך ברמב"ם הבלתי-מצונזר בהלכות מלכים] עד עגנון ועד בכלל. רק בהקשר לזיהות מפורשת, אפשר למצוא שימוש בצימוד זה לגבי כל אדם. ברם, לבוא לטעון ש"אותו האיש" של פסל ואיקונוק באותו סיפור "מעגלי-צדק" הוא ישר ולגבי הדמות, הדומה לפסל ואיקונוק, שבסוף הסיפור "ובידו קופה

של אבן", הרי "אותו האיש" הוא... אליהו הנביא -
המצאה היא של אפולוגטיקה אד-אבסורדום, הפוגעת
בסופר עגנון, המלביש, כביכול, אליהו הנביא בדמות
ישו! האם היתממות כאן? או שמא בשופטני קא
עסקינן?

גם לכותבת קשה, כשהזקן "חש שאינו מחבק אלא
אבן קרה" [של פסל ישו עם הקופה - צ.ה.]. לכך
אין אפילו לה כל תירוץ סביר.

הויכוח סביב "מעגלי-צדק" לעגנון ז"ל לא
נתעשר בכתבנותה של אותה כותבת. ותמיהה על עורכי
"ירושלים" על עצם הפירסום תחילה ועל התחמקותם
מלפרסם תגובתי-תשובתי על כך.

והפתרון הוא באמביוואלנטיותה של יצירת עגנון,
בקטביותה, מכאן - "ימים נוראים" ומכאן - "שירה"...

"...את דמתי עליה (על הצהרת בלפור), שטעו בה לראות את הגאולת
השלמה, צפונה בסיפור סטן"... עגנון, בעצמי על עצמי, עמ' 339 -
(340).

על כן אונטה אנונה ירון (בתשל"ו, עמ' 464): "מרכז על סיפור
מעגלי-צדק - קורד וילא יסוד - "סגוריה" פאחרת! ...